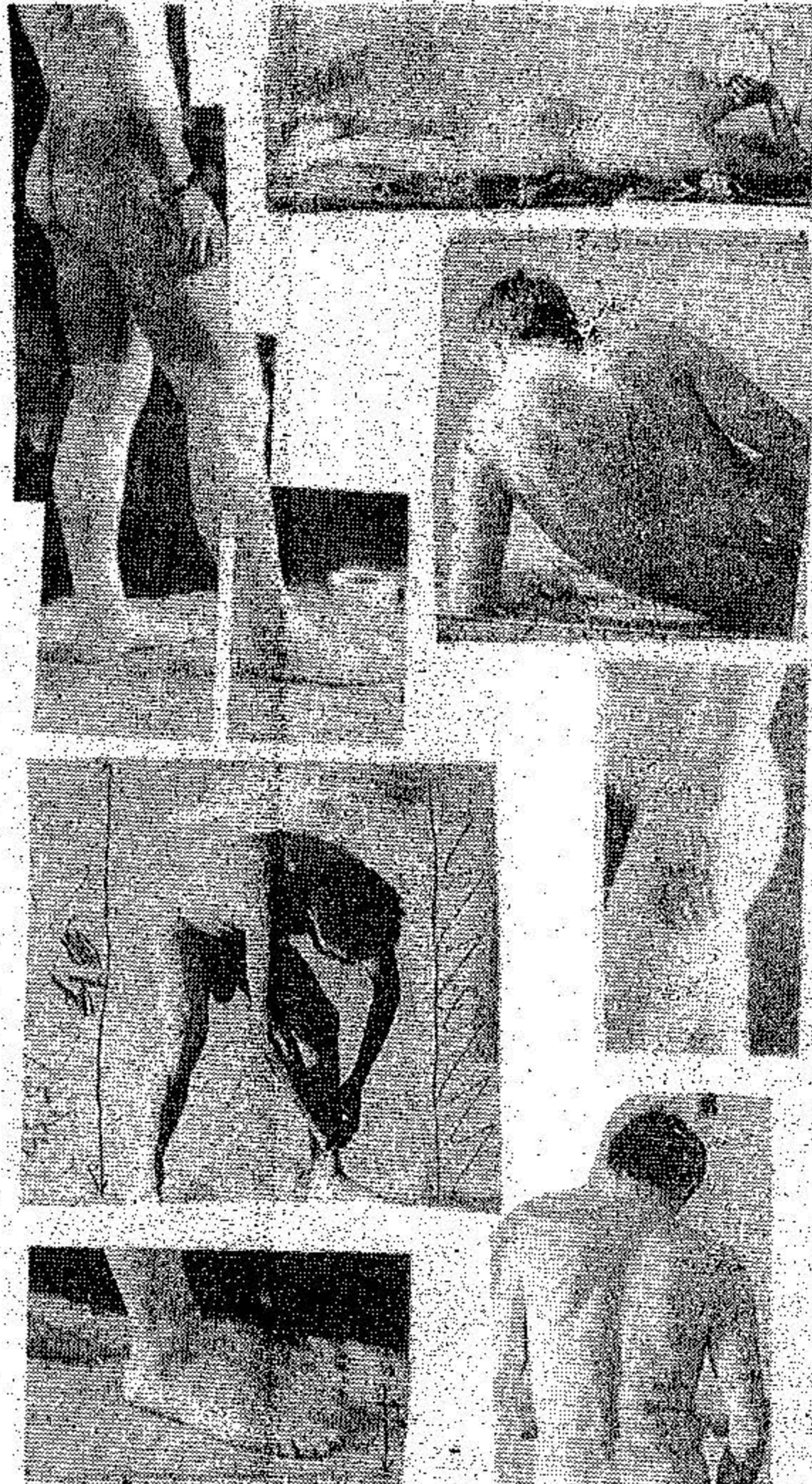

Προσωπική μυθολογία κι εξιλέωση

Σε συγκεκριμένες μυθολογικές αναφορές παραπέμπει με την ζωγραφική του Αχιλλέας Νικολαΐδης. Μια ενότητά της είδαμε τον τελευταίο καιρό, στην γκαλερί ΕΥΜΑΡΟΣ. Τα έργα καλύπτουν την τριετία 1987-1990. Ο καλλιτέχνης κινείται στις παρυφές του αναπαραστατικού νεοεξπρεσιονισμού, με πρόθεση αλληγορική που προεκτείνεται σε μια έμμεση κοινωνική κριτική.

Τα θέματά του, όσο κι αν επιλεκτικά αλλά και παρεμβατικά σχολιάζουν ορισμένα πρότυπα, όπως π.χ. τον θρυλικό Περσέα, την Ταυροκτονία κτλ. ανατρέπουν υπονομευτικά εννοιολογικό περιεχόμενο και παραπομπές, συσχετίζοντάς τα με την επιθετικότητα και την βιαιότητα της καθημερινής ζωής.

Συχνά, στους πίνακες του Α.Ν. ο θύτης γίνεται θύμα και το αντίστροφο ή ορθότερα: ισχύουν ταυτόχρονα και οι δυο ρόλοι, όπως εξεικονίζονται στα ερωτικά ζευγάρια του Άνδρα και της Γυναίκας και σε ένα πλήθος παραλλαγών. Τον ζωγράφο είναι σίγουρο ότι δεν τον ενδιαφέρουν τα επιφαινόμενα, αλλά ο κρυπτικός χαρακτήρας του αμφισημινόμενου συμβολισμού. Η γραφή ακολουθεί το πάθος της χειρονομίας, το οποίο υποβάλλεται με την ένταση και την αντιθετικότητα των χρωμάτων, σε έναν χώρο καταπιεστικό και ασφυκτικό. Εκεί, η μια φιγούρα διεισδύει μέσα στην άλλη, το ένα επίπεδο διακόπτεται και συνεχίζεται με δραματικούς τόνους στο άλλο, οι θέσεις των μορφών, αποσπασματικά αποδοσμένες και αποκαλυπτικές, υποδηλώνουν την δύναμη των ενστίκτων, σε έναν κόσμο σαρκοβόρο που εξουσιαστικά και απειλητικά καταδυναστεύει τα πάντα, ενώ τα καθιστά ταυτόχρονα αθύρματα εκμετάλλευσης. Μέσα από τους σκοτεινούς δαιδάλους του μετασηματισμού ωστόσο, ενυπάρχουν η γέννηση, ο έρωτας και ο θάνατος. Κι όλα αυτά, με μια πινελιά γοργή, υπαινικτική, διασυνδεδετική, συσχετιστική, που γίνεται μέσα από τις ποιότητες και τις πυκνότητές της, ογκοπλαστική, πειστική και επιβλητική. Ο χώρος αναγκαστικά υποδηλώνει τον χρόνο, που αποτελείται από πολλές ενοποιημένες στιγμές, χωρίς αφηγημα-

Αλέκου Λεβίδη: «Λουόμενοι», 1986-90.

τική πρόθεση. Γι' αυτό και μέσα από τον τρόπο εκφοράς του πλαστικού του λόγου και ασθμαίνοντος ρυθμού, ο Α.Ν. δεν επιδιώκει την έλξη του βλέμματος και την ταύτιση του θεατή, παρά την αποστασιοποίησή του και την άσκηση κοινωνικής κριτικής. Με την ανάτροπή του μύθου, στον τύμβο μιας καθολικής θυσίας, ο ζωγράφος εξιλεωτικά προτείνει μιαν ανακατάταξη αξιών ή τουλάχιστον ένα νέο πλαίσιο εικονολογικής λειτουργίας, με βάση τις θέσεις και τις σημασίες, τόσο της δράσης, όσο και της ανάδρασης της εικαστικής χειρονομίας.

Στην γκαλερί «Τέχνης Αθηνών» της οδού Γλύκωνος, παρουσιάζει μια σειρά ζωγραφικών έργων του

Αχιλλέα Νικολαΐδη: «Καθημερινός Επίσκοπτης», 1988.

ο Αλέκος Λεβίδης. Θέμα του είναι οι «Λουόμενοι», οι οποίοι καλύπτουν το χρονικό διάστημα 1986-1990.

Ο αισθαντικός και καλλιέργημένος αυτός καλλιτέχνης αγγίζει μια άλλη πτυχή της εικαστικής και εκφραστικής δυνατότητας.

Πέρα από την πλαστικότητα των μορφών του, τα υποβλητικά τους χρώματα, τον ευρηματικό τους διάλογο με τις εσωτερικές πηγές και τις εντάσεις του φωτός, δηλώνεται κι ένας ενασκούμενος έλεγχος της κατανομής των πεδίων. Αυτός υποβοηθείται από τον τρόπο άρθρωσης και τονισμού όψεων και στάσεων των σωμάτων, στις ενδείξεις περιβαλλοντικού ή φανταστικού χώρου. Τα σώματα των «λουόμενων» παράλ-

ληλα λειτουργούν και ως μορφικά ιδεογράμματα. Εδώ οι ρηματικοί χρόνοι ή οι εγκλίσεις τους, οι πτώσεις των ουσιαστικών ή των παραγομένων λέξεων στιχίζονται και συσχετίζονται μεταξύ εικόνας - λόγου. Ο ευφύης αυτός τρόπος δείχνει όχι μόνον την ευρύτητα αντίληψης του καλλιτέχνη, την ευαισθησία του, την ευρηματικότητά του, αλλά διανοίγει έναν άλλο δρόμο προσαπόκτησης κι ετεροτροφοδότησης της λεκτικής όσο και της εικαστικής φόρμας. Το πλαίσιο λειτουργίας των μορφών - που η διάπλαση και παρουσία τους συχνά παραπέμπει στον Πικάσο, τον Ματίς, τον Σεζάν, στα εικονογραφημένα χειρόγραφα, σε αρχαία, ελληνιστικά, πομπηϊανά, μεσαιωνικά, αναγεννησιακά και νεο-

Λογοτεχνία
Αίθουσα Τέχνης Αθηνών, 12 Μαρτίου - 20 Απριλίου 1990

κλασικά πρότυπα – λειτουργεί συνδυαστικά και διττά. Ενώ η επάρκεια των αυτοδύναμων συνθέσεων είναι προφανής, στον συνοδευτικό κατάλογο του καλλιτέχνη υπάρχουν σε αντιπαράθεση με τις εικόνες και κείμενα. Καταρχήν διατάσσονται όλοι οι χρόνοι και τα παράγωγα του ρήματος λούω-ομαι με τις λεξικογραφικές ενδείξεις των αρχαίων κειμένων. Κατόπιν ακολουθούν συνεχόμενα αποσπάσματα από τις «Εικόνες» του Φιλοστράτου με σκηνές του Ηρακλέους Μαινομένου, έπειτα το Θαύμα του Ιησού στην κολυμβήθρα Σιλωάμ, όπως περιγράφεται από τον μαθητή του Ιωάννη. Στην συνέχεια υπάρχουν περιγραφές έργων («Λουόμενες») καθώς και αναμνήσεις σχετικά με την χρήση μοντέλου, που αφορούν τον Cezanne, αναφερόμενες είτε από τον E. Bernard, τον K.E. Osthaus ή τον Vollard, όπως και τον Matisse. Ακολουθεί η περιγραφή της ρομαντικής αυτοκτονίας στην θάλασσα, πάνω σε άλογο, του Περικλή Γιαννόπουλου, από απόσπασμα εφημερίδας του 1910, καθώς και σημειώσεις ημερολογίου του Pechstein που αναφέρεται στην ζωγραφική των εξπρεσιονιστών με γυμνά μοντέλα στη φύση. Η περιγραφή του λουσίματος της κόρης, από το «Όνειρο στο Κύμα» του Αλεξ. Παπαδιαμάντη, στίχοι του Σεφέρη από το ποίημά του «Έπί σκηνής Γ'», καθώς και η αναφορά τίτλων λιθογραφιών, που προέρχονται από τα «Αινιγματικά Λουτρά» του De Chirico, όπως είναι ευνόητο, δίνουν μια άλλη διάσταση – και όχι μόνον ποιητική – στο όλο ύφος αυτών των συνθέσεων. Με αυτήν την ζωγραφική έρχεται επιτέλους ένα διαφορετικό ύφος, ένα μοναδικό στίγμα μιας εντυπωσιακής προσωπικής μυθολογίας και γραφής. Πόσοι άραγε μπορούν να αντιληφθούν τι ουσιαστικό πεδίο διανοίγεται; Από τα «μαλάματα», τις κραυγές, τις φασαρίες, το ασπαίρον άγχος, πόσος χώρος μας έμεινε πια, για να ενσκήψουμε σε τέτοιες ποιότητες! Όσοι πέρασαν και είδαν αυτήν την έκθεση, δεν μπορεί, πάντως, παρά να έφυγαν διαφορετικοί. Δεν επισημαίνω απλώς αυτήν την ζωγραφική. Την ξεχωρίζω.

Αθηνά Σχινά